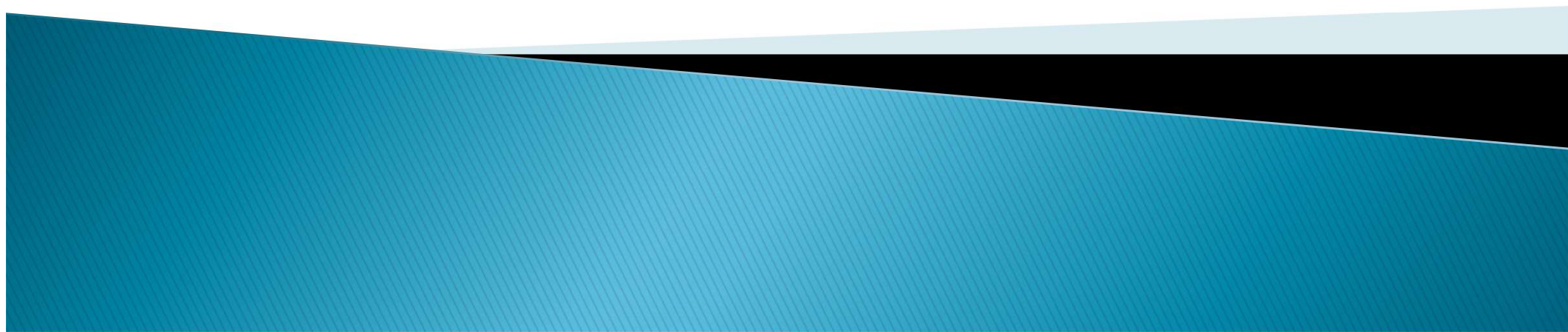

Úvodní seminář k současnému Maďarsku

Petr BALLA

Viktor Orbán (1963)

Co zaznívá v médiích o Maďarsku

- ▶ Orbán
 - ▶ Negativní vzor – „orbánizace střední Evropy“
 - ▶ Neliberální demokracie
 - ▶ „Špatný“ dokonce „proruský“ postoj k válce na Ukrajině
 - ▶ Neexistence svobody slova
 - ▶ Oligarchie, korupce
 - ▶ Prosazování „konzervativních hodnot“ na úkor lidských práv
-

Co zaznívá v alternativních médiích

- ▶ Mír
- ▶ Neliberální, konzervativní premiér
- ▶ Korporátní a sektorové daně
- ▶ Zestátnění vodáren, elektrické sítě, plynové sítě a dalších strategických podniků
- ▶ Stav, kdy 60% bank je v domácích rukou
- ▶ Sociální politika, podpora rodin
- ▶ Hungary Helps

Plán semináře

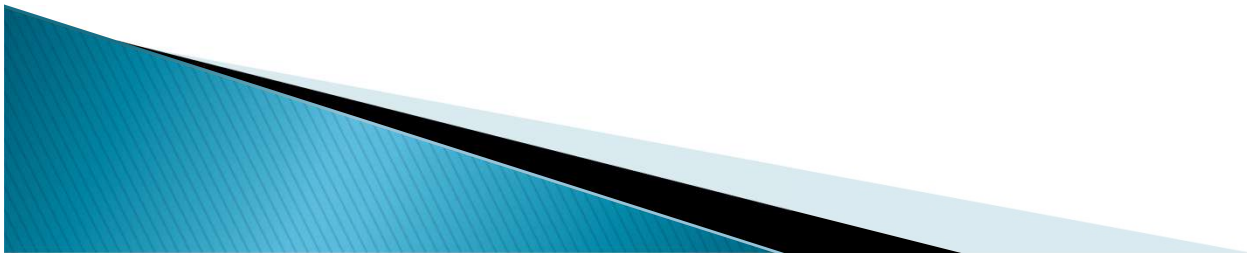
- ▶ Vysvětlení rozdělení maďarské společnosti
- ▶ Co je v Maďarsku pravice a co levice?
- ▶ Historický úvod

- ▶ Totální ekonomický krach transformačního neoliberalismu
- ▶ Nástup vlády Viktora Orbána a poučení se z první vlády 1998–2002

Plán semináře

- ▶ Systém (režim) národní spolupráce (NER)
- ▶ Ústava 2011
- ▶ Ekonomický model
- ▶ Média a KESMA
- ▶ „Národní příběh“ a otázka maďarských menšin

Levice

- ▶ Kulturní pojmy, nejednotnost už v 80. letech
- ▶ Maďarská socialistická dělnická strana transformace na MSZP
- ▶ V roce 1994 koalice s SZDSZ, splynutí levicového a liberálního proudu
- ▶ MSZP, DK, zelení, liberálové
- ▶ Kosmopolitní, liberalismus, „Třetí cesta“, stoupenci trhu, privatizace

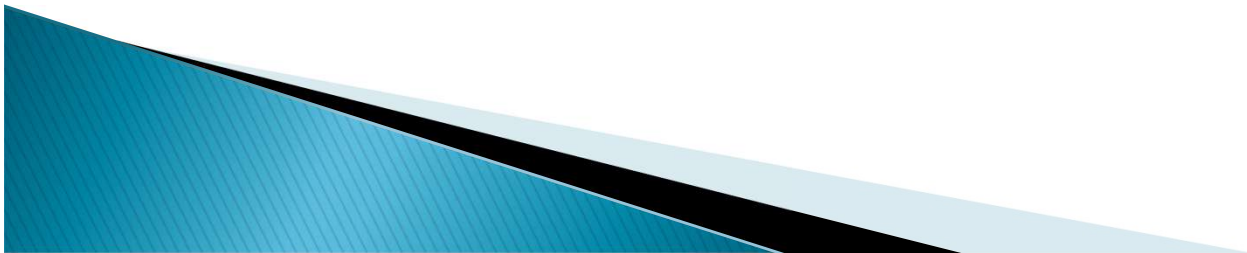
Pravice

- ▶ Maďarské demokratické fórum, Maloroľnická strana, Křesťansko–demokratická lidová strana... Fidesz
- ▶ „Jeden tábor, jedna vlajka“
- ▶ FIDESZ–KDNP
- ▶ Národní stát, konzervativní hodnoty, antikomunismus, velká role státu při tržní ekonomice

Rok 1989 nemá konkrétní zlom

- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=HFVgl5WglOM&t=30s>

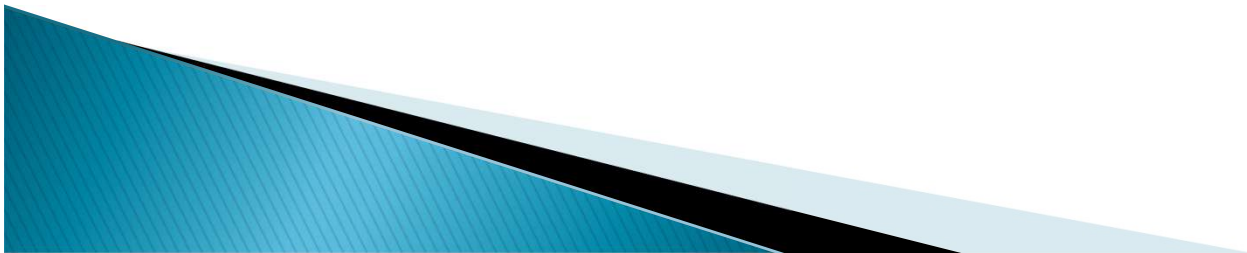

Orbán a Fidesz

- ▶ Založen v březnu 1988, 37 studentů
- ▶ Zásadní střet v roce 1993, rozdělení a konzervativní a liberální část (Magyar Narancs)
- ▶ Rozpad MDF
- ▶ Vláda v letech 1998–2002
- ▶ Těsná volební prohra v roce 2002
- ▶ Poučení z vývoje, odvrácení se od liberalismu

Vlády v Maďarsku

- ▶ József Antall (1990–1994)
 - ▶ Gyula Horn (1994–1998)
 - ▶ Viktor Orbán (1998–2002)
 - ▶ Péter Medgyessy (2002–2004)
 - ▶ Ferenc Gyurcsány (2004–2009)
 - ▶ Gordon Bajnai (2009–2010)
 - ▶ Viktor Orbán (2010–)
-

Ekonomická transformace v Maďarsku

- ▶ Komunisté předali moc a privatizovali
- ▶ Velké reformy až v roce 1995 Bokrosův balíček
- ▶ Privatizace podniků nebyla příliš úspěšná
- ▶ Média a banky v rukou zahr. kapitálu
- ▶ Krach podniků, vysoká nezaměstnanost
- ▶ Nejvyšší zadlužení ze všech zemí RVHP

Makroekonomická čísla

Ukazatel a rok	1990	1991	1992	1993	1994
Inflace	28,9	35	23	22	19,1
Růst HDP	-3,5	-11,9	-3,1	-0,6	2,9
Nezaměstnanost	1,7	12,3	12,1	12,1	10,9
Schodek rozpočtu (% HDP)	0,8	-2,1	-6,8	-5,6	

Markoeekonomická čísla

Indicator/ Year	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Růst HDP	1,5	1,3	4,6	4,9	4,5	5,2
Inflace	28,5	23,6	18,4	14,2	10,1	9,9
Nezaměstnanost	10,4	10,5	10,4	9,1	9,6	8,9

Ekonomický vývoj 1998–2010

- ▶ Orbánova vláda – růst, investice, snižování dluhu, ale stále vysoká nezaměstnanost
 - ▶ Vláda Medgyessyho podseknutí příjmů a zvýšení výdajů
 - ▶ Růst zadlužení z 50% na 80% (v roce 2006 schodek 10%)
 - ▶ Privatizace strategické infrastruktury (vodárny, letiště, elektřina)
 - ▶ Hypotéky v zahraničních měnách
-

Volby v roce 2006

- ▶ Opět prohra Fideszu
- ▶ KSH nesměl zveřejnit hospodářské výsledky, protože „by to ovlivnilo volby“
- ▶ „budeme dále snižovat daně“, místo toho hned po volbách úsporná opatření
- ▶ Slavná řeč „lhali jsme ráno...“, nepokoje
- ▶ Permanentní ekonomická krize, prohloubená světovou finanční krizí, „druhé Řecko“

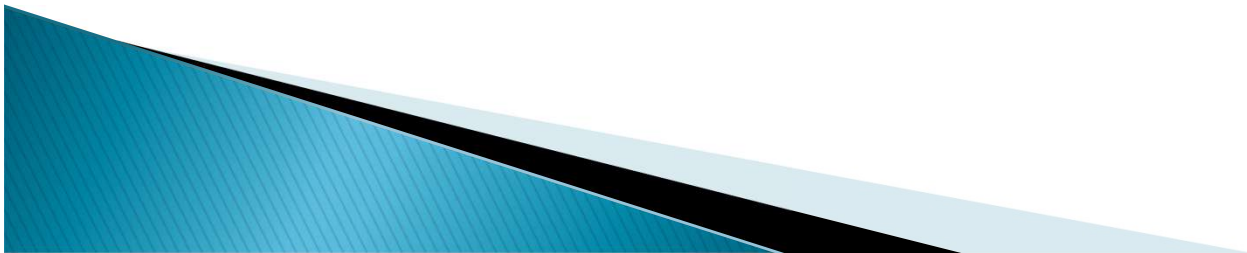
Ferenc Gyurcsány

- ▶ Demokratická koalice
- ▶ KISZ – zbohatnutí – MSZP
- ▶ „Lhali jsme ráno...”
- ▶ Premiér 2006–9
- ▶ Aktivní do 8.5.2025

Ekonomický vývoj

- ▶ Zahraniční půjčky v zahraničních měnách
- ▶ Země před krachem
- ▶ Odchod Gyurcsánye po eurovolbách 2009
- ▶ Mezinárodní měnový fond IMF
- ▶ Lidé bez práce, v předčasných důchodech s nesplatitelnými hypotékami
- ▶ Politická agónie (Fidesz odcházel při projevu Gyurcsánye)

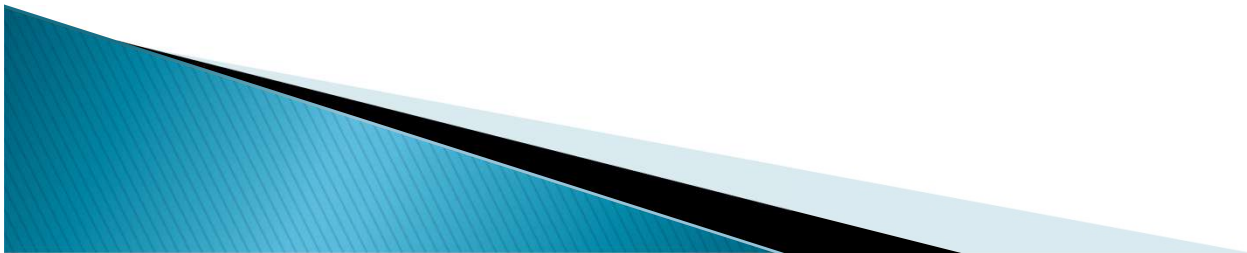
Volby 2010

- ▶ „Velké vítězství – velké změny“
- ▶ 3 alternativy jak voliči odmítli stávající systém (Fidesz 2,7mil, MSZP 990 tis., Jobbik 850 tis., Politika může být jiná 380 tis.)
- ▶ Nová ústava
- ▶ NER

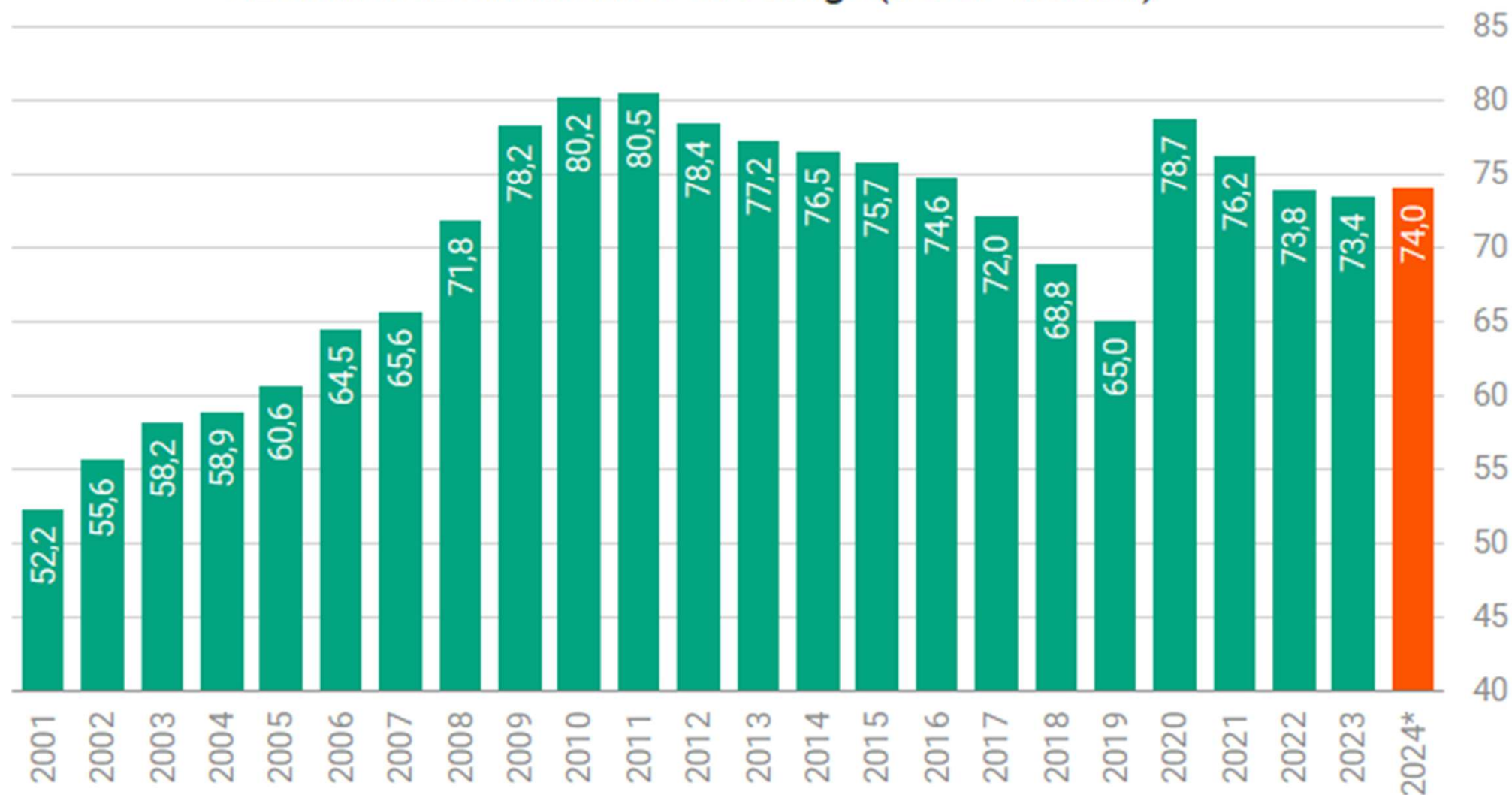
Ekonomické změny

- ▶ 1 milion nových pracovních míst
- ▶ – společnost stojící na práci, nižší daňové zatížení, investice, které přinášejí pracovní místa, mikropůjčky na rozjezd podnikání
- ▶ Odmítnutí neoliberalních postupů (škrty podle IMF), splacení všech dluhů IMF
- ▶ Program státních dluhopisů (věřitelé=občané)
- ▶ Proinvestovat se z krize

Zadlužení

Az államháztartás bruttó adóssága (a GDP %-ában)

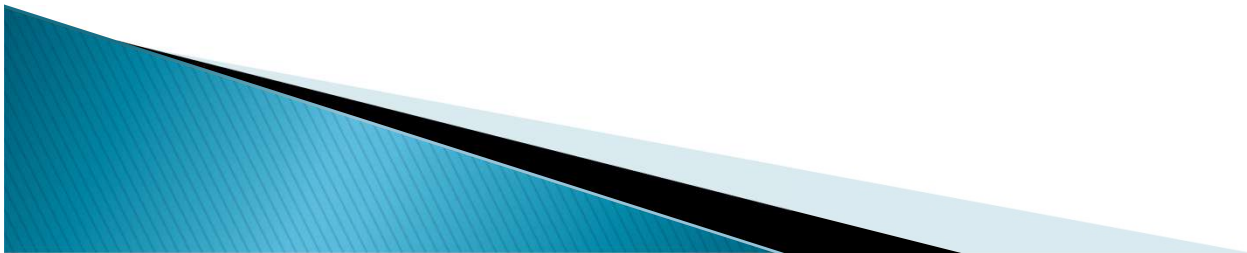

Forrás: MNB, Portfolio

* előzetes becslés

Ekonomický model

- ▶ Dva druhy korporací
- ▶ Most mezi východem a západem
- ▶ Budování národních šampiónů
- ▶ Podpora malých a středních podniků
- ▶ Společenská norma, že práce je hodnota

Základy nového systému

- ▶ Od roku 2013 růst
- ▶ Lákání investic, „otevření se na východ“, velké nadnárodní korporace – speciální smlouvy o strategickém partnerství, nízká daň
- ▶ Německé automobilky (Mercedes, BMW, Audi plus Suzuki a Ford)
- ▶ „Německé technologie, maďarská pracovní síla, ruské suroviny“

Ekonomický systém

- ▶ Německo už není největším investorem
- ▶ Čína, dnes Jižní Korea
- ▶ Čínské automobilky BYD, Samsung
- ▶ Kontroverze kolem akumulátorových závodů, Maďarsko třetí největší výrobce na světě
- ▶ Čínsko–německá spolupráce v Maďarsku
- ▶ Stavba železnice Budapešť – Bělehrad
- ▶ Chybí 21 mld. eur, které zdržuje Brusel

Zdanění „zlých korporací“

- ▶ Kdo je „hodná“ a kdo „zlá“ korporace
- ▶ Vytěsňování zahraničního kapitálu z oligopolů a monopolů, zdanění oligopolů
- ▶ Sektorové daně – financování prorodinné politiky

Zestátnění kritické infrastruktury

- ▶ Vodárny – proč je maďarský stát špatný hospodář a francouzský a německý je dobrý?
- ▶ MVM privatizace jen sítě a služeb poskytování elektřiny obyvatelstvu, nikoliv elektráren
- ▶ OTP jako hlavní banka
- ▶ MOL odkoupena od Rusů, kam ji prodalo po neúspěšném pokusu o převzetí OMV
- ▶ Systém karet SZÉP, sv. Alžběty, stravenky

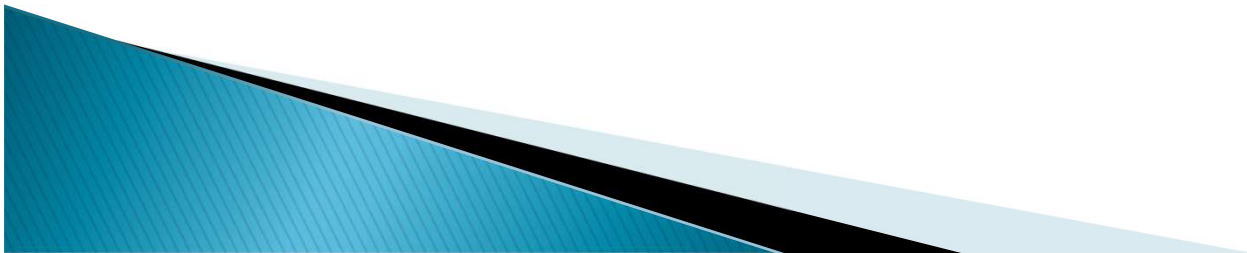
Tvorba národních šampiónů

- ▶ Nejkontroverznější část
- ▶ Zázračné zbohatnutí lidí kolem Orbána
- ▶ Nejbohatší člověk Lőrinc Mészáros
- ▶ Ráhel Orbánová a její manžel Tiborcz
- ▶ Mészáros bohatnul rychleji než Zuckerberg
- ▶ Otázka komu to vlastně patří
- ▶ Otázka autonomie těchto boháčů (příklad Kesma)

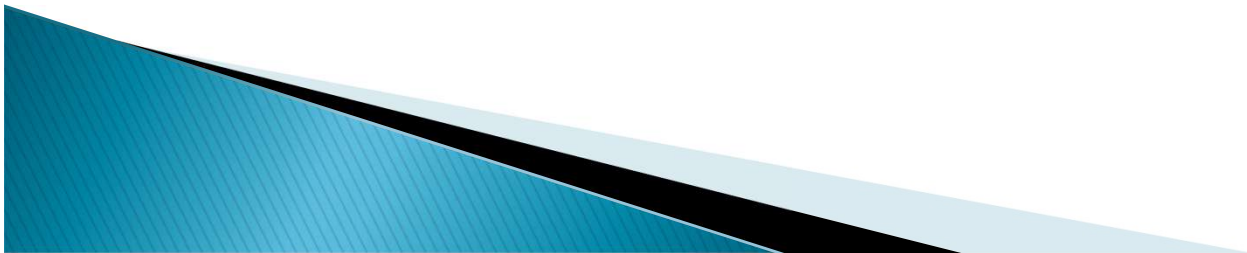
Malé a střední podniky

- ▶ Výrazné zesílení tohoto sektoru
- ▶ Podpora jejich akceschopnosti v zahraničí
- ▶ EET, kompletně elektronické daňové přiznání
- ▶ Výhodné půjčky od státu
- ▶ Stagnace země

Zahraniční politika

- ▶ Ministerstvo zahraničního obchodu a zahraničí
- ▶ Navazování vztahů s novými zeměmi (Kapverdy, Malawi...), Hungary Helps
- ▶ Szijjártó jako velký cestovatel
- ▶ Organizace turkických zemí
- ▶ Bez ideologie

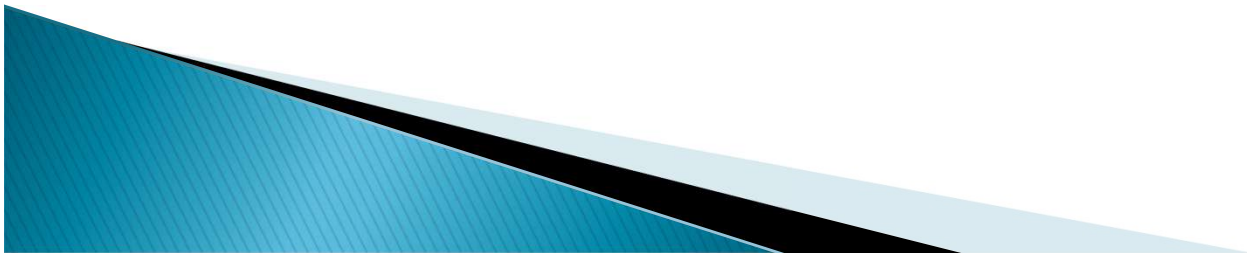
Pracovat se musí vyplatit

- ▶ Stát vázal dávky k práci, veřejně prospěšné práce. Nejen zametání ulic, ale i práce ve státních firmách, obnovení pracovních návyků
- ▶ Prorodinná politika vázána na slevu z daně z příjmu, dávky na dítě stále velmi nízké. Žena po narození čtvrtého dítěte nebude doživotně platit daň z příjmu.

Sociální politika

- ▶ „Snižování režijních nákladů“ vyhrálo volby v roce 2014, obyvatelstvo platí jedny z nejnižších cen elektřiny a plynu v Evropě
- ▶ Snahy regulovat ceny, v roce 2020 na pohonné hmoty a 8 potravin
- ▶ Dnes nařízení, že řetězce mají maximalizovanou marži ze základních potravin

Prorodinná politika

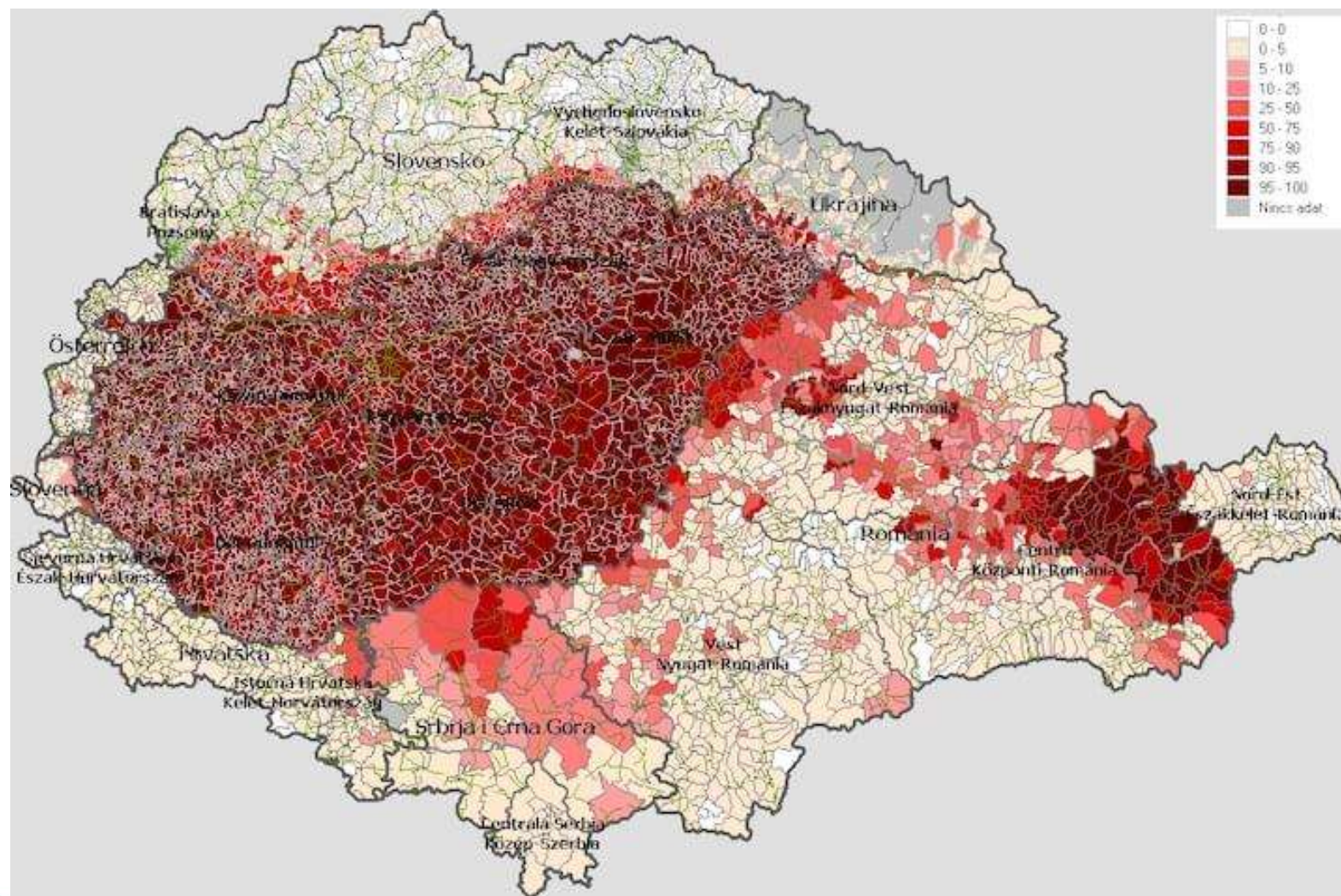
- ▶ Podpora hypoték CSOK plusz (3%, 15mil., 30mil. 50mil., při první dítěti se rok nesplácí, při druhém a třetím odpustí 10mil.)
- ▶ Půjčka pro ženu „čekáme dítě“
- ▶ Dotace na větší auto
- ▶ Rodičovská i pro manžela či prarodiče, zkrácené úvazky
- ▶ Oprava všech maďarských školek, hřiště
- ▶ Osvobození od daně z příjmu
- ▶ Katalin Novák
- ▶ V Polsku podobné, proč to nejde v ČR?

Další důvody vládní popularity

- ▶ Národní příběh
- ▶ Slabost opozice
- ▶ Obraz nepřítele
- ▶ Vždy nějaké velké předvolební téma
- ▶ 2010 pryč se socialisty a liberály
- ▶ 2014 snížení režijních nákladů
- ▶ 2018 migrace a politické neziskovky
- ▶ 2022 ne válce

Mad'aři

Péter Magyar, strana Tisza

